

ITÄ-EUROOPAN TULEVAISUUDEN- NÄKYMIÄ

Ronald J. Hill ja Jan Zielonka (toim. 1990): *Restructuring Eastern Europe. Towards a New European Order*. Aldershot, Edward Elgar, 226 s.

Itä-Euroopan vallankumous alkaa tänä vuonna näkyä myös kirjankustantajien uutuuksilistoilla. Ensimmäisinä markkinoille ehtivät usean kirjoittajan artikkeleista koostuvat kirjoituskokoelmat, kuten tämä Hillin ja Zielonkan toimittama teos, jossa kolmetoista tutkijaa pohtii muutosten syitä ja seurauksia.

Eräs keskeiseksi nostettu termi Itä-Euroopan nykytilanteen arvioinnissa on institutionalisoituminen. Saavutetut uudistukset olisi saatava pysyviksi. Tarvitaan paitsi uudenlaiset vaalitavat ja parlamentit, myös uusi ulkopoliittikka. Hillin mukaan uusien instituutioiden luominen suojaisi yhteiskunnat kommunismin paluulta. Hän ennustaa, että Neuvostoliitossa saattaa tapahtua samanlainen epädramaattinen kehitys kohti nykyaikaista demokratiaa, kuin mikä Britanniassa on tapahtunut jossain vaiheessa viimeisten 150:n vuoden aikana.

Zielonka tarkastelee 1980-luvun puolivälin jälkeen syntyneiden demokraattiliikkeiden taustaa ja ohjelmia. Nyt 1990-luvulla nämä demokraatit ovat kolmenlaisten ongelmien keskellä. Ensinnäkin heillä on vastuullaan ulospääsy taloudellisista ja poliittisista kriiseistä, mutta historia ei tunne ennakkotapausta palaamisesta kommunismista demokratiin ja markkinatalouteen. Toiseksi demokraattien suhteet kommunisteihin ja entisiin kommunisteihin ovat hyvin monimutkaiset. Pitäisikö kommunistit välittömästi sulkea poliittisen järjestelmän ulkopuolelle, mikäli vaalitulokset viittaisivat siihen suuntaan, vai olisiko parempi tehdä kompromisseja ja

sulauttaa heidät uuteen järjestelmään? Kolmanneksi nyt kun demokraatteja yhdistänyt vanhan vallan vastustaminen on ohi, edessä lienee suurten kansalaisliikkeiden hajoaminen keskenään kiisteleviksi puolueiksi, ellei yhtenäisyyttä ylläpidetä epädemokraattisin keinoin.

Talouselämän puolella Pekka Sutela suosittelee kolmannen maailman kokemuksiin viitaten kirjoituksessaan »Marketization of Eastern Europe» mieluummin keynesiläisiä kuin uusklassisia lääkkeitä. Hän huomauttaa kuitenkin, että demokratisoitumisprosessin olleessa käynnissä hallitukset eivät ehkä pysty riittävän vahvasti kontrolloimaan raha- ja finanssipolitiikkaa. Toinen taloustieteilijä, Alan H. Smith, korostaa läntisen avun tärkeyttä. Hänen mukaansa lännellä on sekä moraalinen velvollisuus että itsekkäitä intressejä taloudellisen avun antamiseen. Smith nimittäin päättelee

---

ensinnäkin, että koska Länsi-Eurooppa oli taloudellisessa yhteistyössä Itä-Euroopan entisten hallitusten kanssa, se on myös osavastuussa Itä-Euroopan talouden kurjasta tilasta. Toisaalta hän odottaa idän ja lännen välisen kaupan lisäävän Itä-Euroopan olojen sisäistä vakautta ja tuovan molemmille osapuolille vapaakaupan etuja sekä vähentävän sotilaallista jännitystä ja sitä kautta puolustusmenoja.

Muita kirjassa pohdittavia ongelmia ovat sosialismin ideologian nykyinen merkitys, oikeusvaltion rakentaminen, uskonto ja politiikka, nationalismin haaste valtion yhtenäisyydelle, Euroopan turvallisuuspolitiikan muuttuminen sekä ihmisoikeustilanne.

Restructuring Eastern Europe on siis varsin laaja-alainen teos. Sitä ei ehkä moni jaksa lukea kannesta kanteen, mutta sen sivuilta saattaa löytää osuvia oivalluksia.

KIMMO KUUSELA
